JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

F. G. JACOBS

2 päivänä kesäkuuta 2005 [1]

1. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa komissio väittää, että Italian tasavalta ei ole noudattanut neuvoston direktiivin 93/36/ETY [2] sekä EY 43 ja EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut tiettyjä säännöksiä, joiden mukaan neuvottelumenettelyn käyttäminen tarjouspyyntöilmoitusta julkaisematta on sallittua metsäpalojen sammutuksessa käytettävää laitteistoa ja metsäpalojen sammutuspalveluja hankittaessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

2. Direktiivillä 93/36/ETY sovitetaan yhteen valtion, alueellisten tai paikallisten viranomaisten, julkisoikeudellisten laitosten sekä yhden tai useamman edellä tarkoitetun viranomaisen taikka julkisoikeudellisen laitoksen muodostamien yhteenliittymien tekemiä julkisia tavaranhankintoja ja direktiivillä 92/50 [3] niiden tekemiä julkisia palveluhankintoja koskevat sopimustentekomenettelyt. [4]

3. Direktiiveissä säädetään kolmesta eri menettelystä, jotka ovat seuraavat:

— "avoimet menettelyt", joissa kaikki halukkaat toimittajat voivat jättää tarjouksia

— "rajoitetut menettelyt", joissa vain hankintaviranomaisen kutsumat toimittajat voivat jättää tarjouksia

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimustentekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/36/ETY (EYVL 1993, L 199, s. 1).

3 — Julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/50/ETY (EYVL 1992, L 209, s. 1).

4 — Ks. kunkin direktiivin 1 artiklan b alakohta.

— "neuvottelumenettelyt", joissa hankintaviranomaiset ottavat yhteyttä valitsemiinsa toimittajiin ja niistä yhden tai useamman kanssa neuvottelevat sopimuksen ehdoista.[5]

4. Pääsääntönä on, että hankintaviranomaisten on tehtävä tavaranhankintoja ja palveluhankintoja koskevat sopimukset noudattaen avointa menettelyä tai rajoitettua menettelyä.[6]

5. Tietyissä poikkeustapauksissa ne voivat kuitenkin sopimuksia tehdessään noudattaa neuvottelumenettelyä julkaisematta ennalta tarjouspyyntöilmoitusta.

6. Tavaranhankintoja koskevien sopimusten osalta kyseiset tapaukset on lueteltu direktiivin 93/36 6 artiklan 3 kohdassa, ja ne ovat merkityksellisiltä osin seuraavat:

"— —

c) tekniseen tai taiteelliseen omaleimaisuuteen taikka yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä vain tietty tavarantoimittaja voi valmistaa tai toimittaa tuotteet;

d) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä hankintaviranomaisille ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi 2 kohdassa tarkoitetuille avoimille tai rajoitetuille menettelyille taikka neuvottelumenettelyille[7] asetettuja määräaikoja voida noudattaa. Seikat, jotka esitetään äärimmäisen kiireen perusteiksi, eivät missään tapauksessa saa johtua hankintaviranomaisista;

e) lisätoimitusten saamiseksi alkuperäiseltä toimittajalta joko tavanomaisten toimitusten taikka laitteistojen osittaiseksi korvaamiseksi taikka toimitusten tai olemassa olevien laitteistojen laajentamiseksi ja jos toimittajan vaihtamisen vuoksi hankintaviranomaiset joutuisivat hankkimaan teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaista materiaalia, mikä johtaisi yhteensopimattomuuteen tai suhteettomiin teknisiin vaikeuksiin käytössä ja kunnossapidossa. Näiden sopimusten samoin kuin uudistettavien sopimusten voimassaoloaika saa pääsääntöisesti olla enintään kolme vuotta."

5 — Kunkin direktiivin 1 artiklan d, e ja f alakohta.

6 — Direktiivin 93/36 6 artiklan 4 kohta ja direktiivin 92/50 11 artiklan 4 kohta.

7 — Neuvottelumenettelyt ovat menettelyjä, joita noudatetaan sen jälkeen kun avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä on kohdattu vaikeuksia, ja niitä ennen julkaistaan tarjouspyyntöilmoitus tai ne ovat avoinna kaikille niille, jotka ovat jättäneet tarjouksia aikaisemmissa menettelyissä.

7. Palveluhankintoja koskevien sopimusten osalta kyseiset tapaukset on hieman eri sanamuotoa käyttäen esitetty direktiivin 92/50 11 artiklan 3 kohdassa ja ne ovat seuraavat:

"b) teknisistä tai taiteellisista taikka yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä vain tietty palvelujen suorittaja voi suorittaa palvelut;

— —

d) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä hankintaviranomaisille ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi 17–20 artiklassa tarkoitetuille avoimille tai rajoitetuille menettelyille taikka neuvottelumenettelyille [8] asetettuja määräaikoja voida noudattaa. Seikat, jotka esitetään äärimmäisen kiireen perusteiksi, eivät missään tapauksessa saa johtua hankintaviranomaisista;

— —

f) kyseessä ovat uudet palvelut, jotka ovat samanlaisten, samojen hankintaviranomaisten aiemman sopimuksen sopimuspuolena olleen palvelujen suorittajan suorittamien palvelujen toistamista, ja nämä palvelut ovat yhdenmukaisia sellaisen perushankkeen kanssa, josta ensimmäinen sopimus tehtiin 4 kohdassa tarkoitettuja menettelyjä noudattaen. Ensimmäisen hankkeen tarjouskilpailun yhteydessä on annettava ilmoitus siitä, että neuvottelumenettelyä saatetaan noudattaa, ja hankintaviranomaisten on otettava huomioon lisäpalvelujen toteuttamisen ennakoitu kokonaisarvo 7 artiklan säännöksiä soveltaessaan. Tätä menettelyä voidaan noudattaa vain kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä."

8. Vaikka tällaisia poikkeuksia sovelletaan, tai kun sopimusten arvo on pienempi kuin direktiivin soveltamisen edellytykseksi vahvistettu kynnysarvo, [9] yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin todennut, että käytetyssä menettelyssä on noudatettava yhteisön oikeuden perusperiaatteita ja erityisesti syrjintäkiellon periaatetta, sellaisena kuin se ilmenee perustamissopimuksen sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevista määräyksistä eli EY 43 ja EY 49 artiklasta. [10] Kyseinen periaate sisältää avoimuusvelvollisuuden, mikä puo-

8 — Viimeksi mainitut menettelyt ovat tiettyjä neuvottelumenettelyjä, joissa tarjouspyyntöilmoitus on julkaistava ennalta lukuun ottamatta tapauksia, jotka vastaavat edellisessä alaviitteessä mainittuja tapauksia.

9 — Eli direktiivin 93/36 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja direktiivin 92/50 7 artiklan 1 kohdan mukaan silloin, kun sopimuksen ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa on vähintään 200 000 special drawing rights (erityisnosto-oikeus, jäljempänä SDR) tai keskushallintoviranomaisten osalta direktiivin 93/36 yhteydessä 130 000 SDR — vuonna 2002 kyseiset määrät vastasivat 249 681:tä euroa ja 162 293:a euroa — ks. EYVL 2001, C 332, s. 21.

10 — Ks. yhdistetyt asiat C-20/01 ja C-28/01, komissio v. Saksa, tuomio 10.4.2003 (Kok. 2003, s. I-3609, 62 kohta).

lestaan edellyttää sitä, että hankinnasta ilmoitetaan asianmukaisessa laajuudessa, minkä ansiosta markkinat avautuvat kilpailulle ja hankintasopimuksia koskevien tekomenettelyiden puolueettomuutta voidaan valvoa. [11]

Kansallinen lainsäädäntö

9. Lain nro 61, joka on annettu 30.3.1998, [12] 23 d §:ssä Corpo Forestale dello Statolle (Italian metsänvartijat, jäljempänä Corpo Forestale) myönnettiin tiettyjä summia metsäpalojen sammutuksessa käytettävien helikopterien ostamiseksi vuosina 1998–2000.

10. Kansallisesta väestönsuojelutoimesta [13] 24.2.1992 annetun lain nro 225 5 §:n 1 momentissa Presidente del Consiglio dei Ministrille annetaan valtuudet julistaa hätätila tietylle alueelle tietyksi ajaksi luonnon suuronnettomuuksien, katastrofien tai muiden tällaista suuruusluokkaa ja laajuutta olevien tapahtumien sattuessa, jotka edellyttävät poikkeuksellisia toimenpiteitä ja valtuuksia. Kyseisen lain 5 §:n 2 momentin mukaan tällaisissa tapauksissa on mahdollista, edellyttäen, että yleisiä oikeusperiaatteita noudatetaan, antaa määräyksiä, joilla poiketaan voimassa olevista säännöksistä tällaisen julistuksen johdosta toteutettavien hätätoimien varmistamiseksi.

11. Lukuisten metsäpalojen syttymisen jälkeen Presidente del Consiglio dei Ministri julisti lain nro 225 5 §:n 1 momentin perusteella 28.6.2002 annetulla asetuksella [14] hätätilan koko Italiaan metsäpalojen sammuttamiseksi ilmasta käsin. Hätätilan oli tarkoitus olla voimassa 31.10.2002 saakka. Toisella samana päivänä annetulla asetuksella [15] Verbano–Cusio–Ossolan maakuntaan julistettiin rajoitetumpi hätätila, jonka oli tarkoitus olla voimassa 31.12.2002 saakka. Viimeksi mainittua hätätilaa, mutta ilmeisesti ei kuitenkaan ensiksi mainittua, jatkettiin myöhemmin 30.12.2003 [16] ja tämän jälkeen vielä 31.7.2004 [17] saakka.

12. Presidente del Consiglio dei Ministri antoi 24.7.2002 lain nro 225 ja erityisesti sen 5 §:n, 7.9.2001 annetun asetuksen nro 343, joka on muunnettu 9.11.2001 annetuksi laiksi nro 401, [18] ja kahden edellä mainitun

11 — Ks. asia C-324/98, Telaustria ja Telefonadress, tuomio 7.12.2000 (Kok. 2000, s. I-10745, 62 kohta).

12 — *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, jäljempänä GURI, 31.3.1998.

13 — GURI 17.3.1992.

14 — GURI 11.7.2002.

15 — GURI 10.7.2002.

16 — Presidente del Consiglio dei Ministrin 20.12.2002 antama asetus, GURI 27.12.2002.

17 — Presidente del Consiglio dei Ministrin 24.10.2003 antama asetus, GURI 4.11.2003.

18 — GURI 10.11.2001: laki kiireellisistä säännöksistä väestönsuojelulaitosten operatiivista toimintaa koskevan yhteistyön varmistamiseksi.

28.6.2002 annetun asetuksen [19] perusteella määräyksen nro 3231 metsäpalojen torjuntaa varten ilmasta käsin (riidanalainen määräys). [20]

13. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse määräyksen 1 §:n 2 momentista ja 2 §:n 1, 2 ja 3 momentista (riidanalaiset säännökset).

14. Määräyksen 1 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Metsäpalojen sammuttamisessa käytettyjen ilmakuljetusyksikköjen toimintakapasiteetin parantamiseksi väestönsuojeluosastolla on valtuudet laatia teknologisten ja viestintäteknisten voimavarojensa vahvistamiseksi erityinen hätäohjelma ja panna se täytäntöön, ja se voi hankkia tarpeellisen laitteiston myös yksityisiin neuvotteluihin turvautumalla."

15. Määräyksen 2 §:n 1, 2 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Jotta valtion alueella sattuneita metsäpaloja vastaan voidaan ryhtyä toimenpiteisiin asianmukaisesti ja riittävällä nopeudella 21.11.2000 annetun lain nro 353 [21] 7 §:n 2 momentissa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti, väestönsuojeluosaston käytettävissä olevan ilmalaivaston tuntuvaksi ja vakaaksi vahvistamiseksi — ja kun otetaan myös huomioon erityyppisten hätätilanteiden suuri lukumäärä — ja samaan aikaan tällaisten palojen, jotka ovat omiaan vaarantamaan vakavasti sekä ihmiset että omaisuuden, mahdollisen leviämisen estämistä koskevien olennaisten tarpeiden tyydyttämiseksi väestönsuojeluosastolla on valtuudet määrittää mahdollisimman kiireellisesti sellaiset lentokoneet, joita on pidettävä sen tehtävien täyttämisen kannalta kaikkein soveltuvimpina, tekemällä jäljempänä 4 §:ssä luetelluista lainsäännöksistä [22] poiketen yksityisesti neuvotellen sopimuksia metsäpalojen ilmatorjuntapalvelujen hankkimiseksi tai niiden käyttöönottamiseksi.

2. Niiden tavoitteiden mukaisesti, jotka on vahvistettu 21.11.2000 annetun lain nro 353 7 §:n 2 momentissa, Corpo Forestalen palonsammutuksessa käyttämien ilmakuljetusyksiköiden toiminnallisen kapasiteetin vahvistamiseksi ja tämän jälkeisessä toimin-

19 — Viittaus jälkimmäiseen hätätilaan Verbano-Cusio-Ossolan maakunnassa näyttää ongelmalliselta ainakin niiden riitautettujen säännösten yhteydessä, jotka koskevat metsäpalojen sammuttamista. Hätätila ei nimittäin ilmeisesti koske koko edellä mainittua maakuntaa vaan ainoastaan pientä osaa siitä, ja siinä on kyse jäätikoiltä sulaneen veden määrän lisääntymisestä, joka on seikka, joka voidaan liittää epätavanomaisen kuumaan säähän muttei ilmeisestikaan metsäpaloihin. Se on kuitenkin yksi riidanalaisen määräyksen oikeusperusteista, ja komissio on viitannut siihen.

20 — GURI 30.7.2002.

21 — Metsäpalojen sammuttamista koskeva puitelaki, GURI 30.11.2000. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan asianomaisten viranomaisten on varmistettava tehokas palonsammutus ja parannettava ja uudistettava kansallista palonsammutukseen tarkoitettua ilmalaivastoa.

22 — Luetteloon kuuluu yhteisön hankintadirektiivit täytäntöönpanevan lainsäädännön lisäksi lain nro 61/98 23 d §.

nassa mahdollisten väestönsuojelun hätätilanteiden hoitamiseksi Corpo Forestalella on valtuutus eritellä mahdollisimman kiireellisesti sellaiset lentokoneet, joita on pidettävä kaikkein soveltuvimpina sille lain nro 225/1992 [23] 11 §:n perusteella kuuluvien tehtävien ja muiden velvoitteiden täyttämisen kannalta ja jotka hankitaan yksityisesti neuvotellen jäljempänä 4 §:ssä luetelluista lainsäännöksistä poiketen. Tässä tarkoituksessa Corpo Forestale voi myös hankkia ja arvioida muiden valtioiden, alueellisten tai paikallisten yksiköiden suorittamien kokeiden tuloksia ja niiden väestönsuojelusta saamia kokemuksia sekä mitä tahansa teknistä tutkimusta, joka on mahdollisesti laadittu, saavuttaakseen parasta mahdollista toiminnallista ja operationaalista integraatiota ja taloudellista varainhoitoa koskevat tavoitteet koko metsäpalojen sammuttamisessa käytettävän valtion lentokonelaivaston osalta. Tässä momentissa tarkoitettujen lentokoneiden hankkimiseksi ja valtion kirjanpitoa koskevista yleisistä säännöistä poiketen Corpo Forestale voi myös tehdä sopimuksia sellaisten sen hallussa olevien lentokoneiden vaihtamiseksi, jotka on tarkoitus myydä mutta joita ei vielä ole myyty.

3. Jotta palopäällikkö voi varmistaa maajoukkojen ja palonsammutuksessa käytettyjen lentokoneiden yhteistoiminnan, Corpo Forestalella on valtuudet hankkia — myös yksityisesti neuvotellen — sellaiset radiovastaanottolaitteet ja niiden lisävarusteet, jotka ovat tarpeen yhteydenpitoon kyseisten lentokoneiden kanssa maan ja ilman välillä palojen sammuttamiseen liittyvässä toiminnassa."

16. Määräyksen johdanto-osassa mainitaan yhtenä määräyksen antamisen syynä vuoden 2002 alusta lähtien vallinneet ilmasto- ja sääolosuhteet ja poikkeuksellisen korkeat lämpötilat kesäkuussa, näiden johdosta kohonnut metsäpalojen vaara sekä tarve saada nopeasti metsäpalojen ilmatorjunnassa käytettävää laitteistoa.

Asian käsittelyn vaiheet

17. Italian maa- ja metsätalousministeri julkaisi vuoden 2000 joulukuussa lain nro 61/98 23 d §:n perusteella kaksi tarjouspyyntöilmoitusta yhteensä 49 helikopterin hankkimiseksi. Myöhemmin kyseiset menettelyt keskeytettiin ja peruutettiin, ja tämän johdosta asiasta tehtiin kantelu komissiolle. Komission kysyttyä asiasta Italian viranomaiset vastasivat, että näin oli tehty World Trade Centeriin vuoden 2001 syyskuussa tehdyn iskun johdosta, koska oli tarpeen varmistaa, että helikoptereita voitaisiin käyttää sekä terrorismin vastaiseen toimintaan että metsäpalojen sammuttamiseen. Italian viran-

23 — Kyseisessä pykälässä vahvistetaan kaikkien väestönsuojelulaitosten, mukaan lukien Corpo Forestalen, yleiset velvoitteet.

omaiset ilmoittivat 22.7.2002 komissiolle, että niiden tarkoituksena oli ostaa kyseessä olevat helikopterit, ja ne katsoivat, etteivät sopimukset kuuluneet yhteisön lainsäädännön piiriin, koska niiden osalta oli kyse kansallisesta turvallisuudesta.

18. Riidanalainen määräys annettiin 24.7.2002, ja asiassa näyttää olevan kiistatonta, että ainoa sen perusteella tehty merkityksellinen hankinta oli kaksi AB412-helikopteria, jotka Agusta Bell SpA -niminen italialainen yhtiö (jäljempänä Agusta) toimitti sen jälkeen kun oli käyty neuvottelumenettely, jonka päätteeksi tehtiin sopimus, joka allekirjoitettiin 28.10. ja hyväksyttiin 31.10.2002.

19. Komissio katsoi kuitenkin, että riidanalaiseen määräykseen sisältyvät valtuutukset olivat ristiriidassa yhteisön lainsäädännön kanssa, ja se lähetti 19.12.2002 Italian hallitukselle virallisen huomautuksen, jossa se pyysi tätä esittämään huomautuksensa EY 226 artiklan mukaisesti. Hallitus vastasi korostaen Italiassa vuonna 2002 sattuneiden metsäpalojen vakavuutta.

20. Komissio lähetti tämän jälkeen 3.4.2003 Italian hallitukselle EY 226 artiklan perusteella perustellun lausunnon, jossa se totesi, että riidanalaisen määräyksen 1 §:n 2 momentin ja 2 §:n 1, 2 ja 3 momentin antamisella rikottiin yhteisön lainsäädäntöä. Se pyysi Italiaa noudattamaan lausuntoa yhden kuukauden kuluessa.

21. Vaikka Italian viranomaiset antoivat kyseisen ajanjakson päättymisen jälkeen useita vastauksia, komissio katsoi, että sille ei ollut ilmoitettu mistään perustellun lausunnon noudattamiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

22. Se nosti näin ollen nyt käsiteltävänä olevan kanteen, jossa se vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— toteaa, että Italian tasavalta ei ole noudattanut 18.6.1992 annetun neuvoston direktiivin 93/36/ETY sekä EY 43 ja EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut 24.7.2002 Presidente del Consiglio dei Ministrin määräyksen nro 3231 1 §:n 2 momentin ja 2 §:n 1, 2 ja 3 momentin, joiden mukaan yksityisten neuvottelumenettelyjen käyttäminen on sallittua julkisia tavaranhankintoja ja palveluhankintoja koskevista yhteisön direktiivien säännöksistä ja erityisesti direktiivin 93/36/ETY III ja IV osastossa ja direktiivin 92/50/ETY III ja V osastossa säädetyistä julkistamista ja osallistumista koskevista yhteisistä säännöistä

poiketen hankittaessa metsäpalojen torjunnassa käytettäviä lentokoneita ja tulipalojen sammutuspalveluja ja joiden mukaan myös tällaisia menettelyjä on mahdollista käyttää hankittaessa teknistä laitteistoa ja tietojenkäsittelylaitteita sekä radiolähettimiä ja radiovastaanottolaitteita, ilman, että yksikään näistä yhteisistä säännöistä poikkeamiselle lainsäädännössä asetetuista edellytyksistä on täyttynyt, ja joka tapauksessa takaamatta millään tavoin sitä, että hankinnasta ilmoitettaisiin suoraan siten, että mahdollisia tarjoajia voitaisiin kilpailuttaa keskenään

— velvoittaa Italian tasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23. Italia vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että oikeudenkäynti on vailla kohdetta, tai että se hylkää kanteen perusteettomana.

Tutkittavaksi ottaminen

24. Italia toteaa kirjelmissään, että riidanalainen määräys koski rajallista ajanjaksoa, joka oli määritelty sen hätätilan keston mukaan, joka oli julistettu 31.10.2002 saakka.

25. Tämän seikan johdosta suullisessa käsittelyssä keskusteltiin jonkin verran siitä, voidaanko komission kanne ottaa tutkittavaksi, koska perusteltu lausunto lähetettiin vasta 3.4.2003, ja voidaankin kysyä, oliko väitetty jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöminen olemassa vielä silloin, kun kyseisen lausunnon noudattamiselle asetettu yhden kuukauden määräaika päättyi.

26. Komissio väitti aluksi, että riidanalaisessa määräyksessä ei ollut mitään säännöstä, jossa rajoitettaisiin sen vaikutuksia ajallisesti, tai että sen voimassaolo päättyisi minkään muun lainsäännön nojalla. Toiseksi se väitti, että yhden riidanalaisen määräyksen perustana olevan toimenpiteen eli asetuksen, jolla Verbano–Cusio–Ossolan maakuntaan julistettiin hätätila, voimassaoloaikaa jatkettiin 31.7.2004 saakka. Kolmanneksi se totesi, että riidanalaisen määräyksen perusteella tehtyä sopimusta kahden helikopterin hankkimisesta ei ollut saatettu päätökseen kyseisen ajanjakson päättyessä, koska tekniset tarkastukset olivat vielä kesken. Neljänneksi se väitti, että jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi kyseessä olevalla perusteella, jäsenvaltiot voisivat toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä, joiden mukaan perusteettomien poikkeusten tekeminen yhteisön hankintasäännöistä on sallittua, ja ne voisivat välttää valvonnan varmistamalla, että kyseisten poikkeusten voimassaoloaika lakkaa tai että ne kumotaan ennen kuin komissio voi ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin.

27. Italian tasavallan asiamies oli samaa mieltä siitä, että kanne voitiin ottaa tutkittavaksi. Hän nimenomaisesti tunnusti, että jos näin ei olisi, tämänkaltaisia tapauksia ei voitaisi millään tavalla saattaa tarvittavan tuomioistuinvalvonnan piiriin.

28. Tässä tilanteessa en ehdota tutkittavan riidanalaisen määräyksen voimassaolon päättymistä koskevaa kysymystä seikkana, jolla on vaikutusta kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiin. Olen kuitenkin molempien asianosaisten kanssa samaa mieltä siitä, etteivät nyt käsiteltävänä olevassa asiassa väitettyjen kaltaiset yhteisön oikeuden lyhytaikaiset loukkaukset saisi olla immuuneja EY 225 artiklassa vahvistetun menettelyn suhteen pelkästään sen vuoksi, että ne kestävät rajoitetun ajan.

29. Joka tapauksessa riippumatta siitä, oliko riidanalainen määräys yhä voimassa perustellussa lausunnossa kyseisen lausunnon noudattamiselle asetetun määräajan päättyessä vai ei, ja siitä, mikä tilanne oli määräyksen perusteella aloitettujen menettelyjen osalta, on selvää, että Italia ei ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin korjatakseen väitetyn jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönnin, jonka olemassaolon se kiistää edelleen.

30. Näin ollen Italian ei voida katsoa noudattaneen perusteltua lausuntoa, eikä kannetta voida jättää tutkimatta. [24]

24 — Ks. asia 199/85, komissio v. Italia, tuomio 10.3.1987 (Kok. 1987, s. 1039, tuomion 7 ja 9 kohta sekä julkisasiamies Lenzin ratkaisuehdotuksen 19 ja 20 kohta). Ks. myös julkisasiamies Lenzin ratkaisuehdotus asiassa C-110/89, komissio v. Kreikka, tuomio 30.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2659, ratkaisuehdotuksen 10 kohta); asiassa 103/84, komissio v. Italia, tuomio 5.6.1986 (Kok. 1986, s. 1759, ratkaisuehdotuksen 1 c kohta) ja asiassa C-247/89, komissio v. Portugali, tuomio 11.7.1991 (Kok. 1991, s. I-3659, 36 kohta) (ks. tältä osin myös tuomion 25 kohta). Kaikissa näissä asioissa kanne otettiin tutkittavaksi.

Vaatimukset

31. Komissio vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, ettei Italia ole noudattanut direktiivin 93/36 sekä EY 43 ja EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut riidanalaisen määräyksen 1 §:n 2 momentin ja 2 §:n 1, 2 ja 3 momentin.

32. Kyseisen kanteen ulottuvuuden rajoittamisen johdosta on aihetta esittää kaksi alustavaa huomautusta.

33. Ensinnäkin komissio on viitannut hankintamenettelyihin, jotka on aloitettu ja peruutettu ennen riidanalaisen määräyksen antamista. [25] Nämä seikat voivat selittää sen, miksi komissio on erityisen kiinnostunut määräyksestä, ja ne voivat olla merkityksellisiä joidenkin komission kiireellisyyden olemassaoloa koskevien väitteiden kannalta.

34. Toiseksi kirjelmissä käydyissä keskusteluissa on jossakin määrin käsitelty yksityiskohtaisesti riidanalaisen määräyksen perusteella tehtyä kahden Agusta AB412 -helikopterin hankintaa. Näihin ostoihin liittyvät olosuhteet voivat selkeyttää jollakin tavalla niitä olosuhteita, joissa määräys annettiin.

25 — Ks. edellä 17 kohta.

35. Molemmilta kohdin on kuitenkin muistettava, että se, mitä yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, koskee ainoastaan kyseisen määräyksen nimenomaisten säännösten antamista eikä mitään todellisuudessa toimitettuja hankintamenettelyjä riippumatta siitä, milloin ne on aloitettu tai mikä on niiden perusta.

36. Se, miten vaadittu toteamus on muotoiltu, antaa myös aihetta muutamiin hieman konkreettisempiin huomautuksiin.

37. Kyseisellä toteamuksella väitetään, että riidanalaisten säännösten mukaan neuvottelumenettelyjen käyttäminen on sallittua "julkisia tavaranhankintoja ja palveluhankintoja koskevista yhteisön direktiivien säännöksistä ja erityisesti direktiivin 93/36/ETY III ja IV osastossa ja direktiivin 92/50/ETY III ja V osastossa säädetyistä julkaisemista ja osallistumista koskevista yhteisistä säännöistä poiketen — — ilman, että yksikään näistä yhteisistä säännöistä poikkeamiselle lainsäädännössä asetetuista edellytyksistä on täyttynyt ja joka tapauksessa takaamatta millään tavoin sitä, että hankinnasta ilmoitettaisiin suoraan siten, että mahdollisia tarjoajia voitaisiin kilpailuttaa keskenään".

38. Tämän perusteella se päättelee, että Italia on jättänyt noudattamatta direktiivin 93/36 sekä EY 43 ja EY 49 artiklan, muttei kuitenkaan direktiivin 92/50 mukaisia velvoitteitaan.

39. Tämä lähestymistapa, joka on tosin täysin johdonmukainen direktiivillä 93/36 säädeltyjen tavaranhankintoja koskevien sopimusten suhteen, näyttää kuitenkin hämmentävämmältä siltä osin kuin on kyse palveluhankintoja koskevista sopimuksista.

40. On totta, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että myös silloin kun palveludirektiivin säännöksiä ei tarvitse noudattaa, julkisissa hankintamenettelyissä on kuitenkin noudatettava EY 43 ja EY 49 artiklasta ilmeneviä perusperiaatteita ja erityisesti syrjintäkiellon periaatetta, joka sisältää avoimuusvelvollisuuden, mikä puolestaan edellyttää sitä, että hankinnasta ilmoitetaan asianmukaisessa laajuudessa, minkä ansiosta markkinat avautuvat kilpailulle ja hankintasopimuksia koskevien tekomenettelyiden puolueettomuutta voidaan valvoa. [26]

41. Näin ollen voidaan väittää, että yksityisen neuvottelumenettelyn käyttäminen silloin, kun tällaisen menettelyn käyttäminen ei direktiivin 92/50 mukaan ole sallittua, on välttämättä ristiriidassa näiden periaatteiden kanssa, koska hankinnasta ei määritelmän mukaan ilmoiteta.

42. Tällaisen mahdollisuuden hyväksyminen näyttää kuitenkin kohtuuttoman kiertelevältä, erityisesti kun käytettävissä on täysin mutkaton lähestymistapa, joka on omaksuttu direktiivillä 93/36 säädeltyihin palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvässä täysin rinnakkaisessa asiayhteydessä.

26 — Ks. edellä 8 kohta.

43. Komissio ei tarjoa mitään välitöntä selitystä omaksumalleen lähestymistavalle, mutta erään kanteen kohdan [27] perusteella voidaan päätellä, että sen tarkoituksena oli ottaa puolustuksen kannalta huomioon se — seikka, jota Italian hallitus ei tosiasiassa ole esittänyt —, että asianomaisten palveluhankintoja koskevien sopimusten arvo on pienempi kuin direktiivin 92/50 soveltamisen edellytykseksi asetettu kynnysarvo.

44. Koska asia koskee kuitenkin valtuuttavia säännöksiä eikä niiden perusteella käynnistettyjä menettelyjä, jopa tämä seikka olisi asian kannalta merkityksellinen vain siinä tapauksessa, että kyseisiä säännöksiä sovellettaisiin nimenomaan ja pelkästään sopimuksiin, joiden arvo on kynnysarvoa pienempi. Kyseisissä säännöksissä ei kuitenkaan tosiasiassa ole mitään viittausta ylipäätänsä mihinkään arvoon.

45. Toisena seikkana on mainittava se, että vaaditun määräyksen muotoilu viittaa valtuutukseen käyttää neuvottelumenettelyjä ilman, että yksikään poikkeamiselle asetetuista edellytyksistä on täyttynyt "ja joka tapauksessa [*comunque*] takaamatta millään tavoin sitä, että hankinnasta ilmoitettaisiin suoraan siten, että mahdollisia tarjoajia voitaisiin kilpailuttaa keskenään".

27 — 48 kohta.

46. Ei ole kuitenkaan mahdollista, että julkisuuden puuttuminen voi *joka tapauksessa* rikkoa yhteisön oikeutta.

47. Jos poikkeamisen edellytykset ovat täyttyneet, ja neuvottelumenettelyn käyttäminen julkaisematta ennalta tarjouspyyntöilmoitusta on näin ollen perusteltua, mitään ilmoittamista koskevaa vaatimusta ei voi olla. Perustamissopimuksesta ilmenevien periaatteiden nojalla ei voida asettaa sellaista julkisuusvaatimusta, joka on täytettävä siinäkin tapauksessa, että direktiiveissä nimenomaisesti säädetään poikkeuksesta, sillä kyseinen poikkeus olisi muuten tehoton.

48. Tämän on mielestäni sovelluttava vastaavasti myös siitä huolimatta, että tietyn sopimuksen arvo on pienempi kuin asianomaisen direktiivin soveltamisen edellytyksenä oleva kynnysarvo. [28] Jos olosuhteiden perusteella olisi tavallisesti perusteltua käyttää neuvottelumenettelyä, olisi käsittämätöntä, jos kyseistä perustetta ei olisi enää olemassa, jos sopimuksen arvo on direktiivissä asetettua kynnysarvoa pienempi.

49. Näin ollen erillisellä viittauksella julkisuuden puuttumiseen EY 43 ja EY 49 artiklan yhteydessä voisi olla merkitystä ainoastaan niissä tapauksissa, joissa nimenomainen sopimus jää asiaa koskevan direktiivin sovel-

28 — Toisin kuin esimerkiksi edellä alaviitteessä 11 mainitussa asiassa Telaustria kyseessä olleen kaltaisessa tilanteessa, jossa sopimuksen arvo on kynnysarvoa pienempi mutta jossa siihen ei olisi voitu soveltaa poikkeusta, jos se olisi kuulunut direktiivin soveltamisalan piiriin.

tamisalan ulkopuolelle *ja* joissa ei ole olemassa seikkoja, joiden nojalla direktiivissä sallitun kaltaisen poikkeuksen tekeminen olisi perusteltua.

50. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisiin säännöksiin sisältyvää valtuutusta ei kuitenkaan missään tapauksessa ole rajattu tällaisiin tilanteisiin.

51. Yleensä ottaen yhteisöjen tuomioistuimelta vaaditun toteamuksen muotoilu ei näytä erityisen johdonmukaiselta tai selvältä, eikä yhteisöjen tuomioistuin saa tällaisesta seikasta apua arvioinnissaan.

52. Asiaa arvioitaessa kyse on kuitenkin pelkästään siitä, ovatko lainsäädännössä asetetut edellytykset poiketa direktiivissä 93/96 tai mahdollisesti direktiivissä 92/50 säädetyistä yhteisistä säännöistä täyttyneet.

Asiakysymys

53. Riidanalaisiin säännöksiin sisältyvä valtuutus voi olla laillinen ainoastaan, jos se voidaan perustella jollakin direktiivin 93/36 6 artiklan 3 kohdan tai direktiivin 92/50 11 artiklan 3 kohdan poikkeuksella.

54. Italia ei vetoa itse asiassa nimenomaisesti direktiiviin 92/50. Tämä voi johtua niiden kahden sopimuksen aiheuttamasta ylenmääräisestä huolesta, jotka kyseisen valtuutuksen nojalla todella tehtiin ja jotka ovat direktiivin 93/36 piiriin kuuluvia tavaranhankintasopimuksia. Koska asian kannalta merkitykselliset poikkeukset ovat kuitenkin näissä kummassakin direktiivissä olennaisilta osin samat, se, mihin näkemykseen toisen direktiivin osalta päästään, pätee myös toisen osalta.

55. Italia vetoaa lähtökohtaisesti direktiivin 93/36 6 artiklan 3 kohdan d alakohtaan,[29] jonka mukaan neuvottelumenettelyä voidaan käyttää silloin, kun on kyse hankintaviranomaisille ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneesta äärimmäisestä kiireellisyystilanteesta. Äärimmäinen kiire sammuttaa metsäpaloja vuoden 2002 heinäkuussa julistetun hätätilan aikana on sen mukaan tällainen tilanne.

56. Se vetoaa toiseksi myös saman direktiivin 6 artiklan 3 kohdan c ja e alakohtaan,[30] joiden mukaan tällaisen menettelyn käyttäminen on sallittua silloin, kun teknisistä syistä vain tietty tavarantoimittaja voi toimittaa tuotteet ja kun kaupan tekeminen saman tavarantoimittajan kanssa on tarpeen toimitusten tasalaatuisuuden varmistamiseksi. Nämä edellytykset ovat Italian mukaan

29 — Vastaa direktiivin 92/50 11 artiklan 3 kohdan d alakohtaa.

30 — Vastaavat direktiivin 92/50 11 artiklan 3 kohdan b alakohtaa ja (laajalti) f alakohtaa.

täyttyneet sen tarpeen perusteella, joka Corpo Forestalella on säilyttää tasalaatuinen AB412-helikopterien ilmalaivasto, jonka ainoastaan Agusta saattoi toimittaa.

Tekniset vaatimukset ja toimitusten tasalaatuisuus

57. Näitä arviointiperusteita voidaan käsitellä erittäin yksinkertaisesti.

58. Riippumatta niistä syistä, jotka ovat voineet olla tai jotka eivät mahdollisesti ole olleet Agusta AB412 -helikoptereiden hankkimisen tarpeen taustalla, ne ovat merkityksellisiä ainoastaan niiden menettelyjen kannalta, jotka riidanalaisessa määräyksessä annettujen valtuutusten perusteella on todellisuudessa toimitettu.

59. Väitetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen koskee kuitenkin kyseisen määräyksen riidanalaisia säännöksiä, eikä neuvoteltuja sopimuksia itsessään. Mikään kyseisissä säännöksissä tai riidanalaisen määräyksen asiayhteydessä ei viittaa siihen, että olisi olemassa jollakin perusteella tehty rajoitus tiettyyn tavarantoimittajaan.

60. Riidanalaisia säännöksiä ei näin ollen voida perustella direktiivin 93/36 6 artiklan 3 kohdan c tai e alakohdan tai direktiivin 92/50 11 artiklan 3 kohdan b tai f alakohdan nojalla.

Kiire

61. Yleisesti ottaen näyttää kiistattomalta, että laajalle levinneet metsäpalot voivat olla syynä äärimmäiselle kiireelle, jonka johdosta on tarve hankkia palonsammutuspalveluja ja -laitteistoa, jos niitä ei ole vielä riittävästi saatavilla.

62. Komissio ei riitauta tätä seikkaa sinänsä, vaan se väittää, ettei kaikkia poikkeuksen soveltamisen edellytyksiä ole täytetty. Yhtäältä metsäpalojen syttyminen kesällä on säännöllisesti toistuva tapahtuma koko eteläisessä Euroopassa. Ne ovat siten ennakoitavissa, ja kiireellinen tarve hankkia välineitä niiden sammuttamiseen johtuu Italian viranomaisista. Toisaalta riidanalainen määräys jäi voimaan sen jälkeen kun kansallinen hätätila päättyi 31.10.2002, ja siihen voitiin näin ollen vedota valtuutuksena käyttää neuvottelumenettelyjä sen jälkeen, kun mitään hätätilannetta ei enää ollut.

63. Olen samaa mieltä siitä, ettei säännöllisesti sattuvia vuodenaikoihin liittyviä tapahtumia voida pitää ennalta arvaamattomina tapahtumina.

64. Ei voida kuitenkaan kieltää sitä, että myös tällaiset tapahtumat voivat joinakin vuosina olla niin poikkeuksellisen voimakkaita tai laajoja, että niitä voidaan perustellusti pitää ennalta arvaamattomina.

65. Sekä kansallisen hätätilan julistamisesta annetun asetuksen että riidanalaisen määräyksen itsensä johdanto-osissa mainitaan poikkeukselliset sääolosuhteet, jotka ovat aiheuttaneet kuivuutta ja johtaneet siihen, että metsäpalojen vaara on kasvanut. Jälkimmäisessä mainitaan alkuvuoden aikana vallinneet tämänkaltaiset olosuhteet, joiden johdosta metsäpalojen sammutusyksiköt ovat joutuneet ryhtymään poikkeuksellisiin toimenpiteisiin ja kapasiteettia on ollut tarvetta lisätä. Tätä seurasi kesäkuun pitkä ajanjakso, jonka aikana lämpötila oli vuodenaikaan nähden poikkeuksellisen korkea ja jonka seurauksena metsäpalojen syttymisen ja niiden leviämisen vaara kasvoi. Kirjelmissään Italian tasavalta väittää, että vuoden 2002 kesällä tällaiset palot ylittivät pahimmatkin ennustukset.

66. Komissio ei kuitenkaan ole tarkastellut kysymystä sääolosuhteiden poikkeuksellisesta luonteesta tai metsäpalojen syttymisestä vuoden 2002 kesällä. Sen väitteet liittyvät pelkästään kesällä tapahtuvien metsäpalojen ennustettavuuteen yleensä ja niihin menetelmiin, joiden nojalla Italian viranomaiset saattoivat perustellusti hankkia ajoissa ja mitään kiireellistä menettelyä käyttämättä välineet tällaisten palojen sammuttamiseen. Ja jopa viimeksi mainitun seikan osalta se viittaa laajalti toteutuneeseen kahden AB412-helikopterin hankintaan eikä niinkään niihin valtuutuksiin, joista asiassa on kyse.

67. On hyväksyttävissä, että metsäpalojen syttyminen kesällä voidaan ennakoida Italiassa, joten viranomaiset eivät voi vedota siihen, etteivät ne itse ole pystyneet etukäteen varautumaan tällaisiin paloihin, perustellakseen neuvottelumenettelyn käyttämistä direktiivin 93/36 6 artiklan 3 kohdan d alakohdan nojalla.

68. Poikkeuksellisista sääolosuhteista johtuvat poikkeukselliset metsäpalot ovat kuitenkin luonnollisesti sinällään ennalta arvaamattomia, ja ne voivat olla äärimmäiseen kiireeseen liittyviä syitä kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla.

69. Komissio ei ole pyrkinyt osoittamaan vääräksi tai kiistämään niiden olosuhteiden

poikkeuksellista luonnetta, joihin riidanalainen määräys perustui.

70. Katson näin ollen, että Italia on osoittanut riittävällä tavalla, että kyse oli kiireellisyydestä, jonka perusteella voitiin antaa valtuutus käyttää neuvottelumenettelyjä julkaisematta ennalta tarjouspyyntöilmoitusta, ja ettei komissio ole tätä kiistänyt.

71. Komissio väittää kuitenkin lisäksi, ettei kyseiseen määräykseen sisältyvä valtuutus voi kuulua kiireellisiä tilanteita koskevan poikkeuksen piiriin, koska sitä ei ollut rajattu nimenomaiseen hätätilan ajanjaksoon.

72. Se esittää kaksi seuraavaa väitettä. Riidanalaisessa määräyksessä ei ensinnäkään ole mitään säännöstä, jolla sen vaikutuksia rajattaisiin ajallisesti tai jolla sen voimassaolo päättyisi jonkin toisen lainsäännön perusteella. Toiseksi maa- ja metsätalousministeri on 21.3.2003 päivätyssä kirjeessä [31] sitoutunut olemaan käyttämättä riidanalaista määräystä tulevien tavaranhankintojen osalta, mikä osoittaa, että määräys ei ollut rauennut kansallisen hätätilan päättyessä 31.10.2002.

73. Ennen näiden väitteiden käsittelyä voi kuitenkin olla hyödyllistä huomauttaa, että sillä, että asetuksen, jolla Verbano-Cusio-Ossolan maakuntaan julistettiin hätätila, voimassaoloaikaa jatkettiin 31.7.2004 saakka, [32] ei ole merkitystä nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta. Kanteessa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italia ei ole noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan, koska se on *antanut* riidanalaiset säännökset. Ei ole viitettäkään siitä, että kyseisten säännösten antamisen ajankohtana niiden oikeusperustan voimassaoloaikaa olisi suunniteltu pidennettävän, eikä näin ole myöskään väitetty, ja siinä, mitä yhteisöjen tuomioistuimen vaaditaan toteavan, ei viitata mihinkään tällaiseen pidentämiseen tai riidanalaisen määräyksen voimassapitämiseen tietyn nimenomaisen päivämäärän yli.

74. Merkitystä ei ole myöskään sillä, että kahden AB412-helikopterin ostamisesta tehdyn sopimuksen täyttäminen saatettiin loppuun vasta sen jälkeen kun kansallinen hätätila oli päättynyt. Asian kannalta on ratkaisevaa se, voitiinko valtuutukseen aloittaa neuvottelumenettely vedota vielä kyseisen ajanjakson päättymisen jälkeen.

75. Komission ensimmäisen väitteen osalta on seuraavaksi todettava Italian hallituksen huomauttavan, että riidanalainen määräys raukesi johdonmukaisesti sen hätätilan päättyessä, johon se perustui.

31 — Kanteen liite 8.

32 — Ks. edella 11 kohta.

76. Tämä väite näyttää uskottavalta.

77. Silloin kun hätätilan julistamisen perusteella annetaan täytäntöönpanomääräys, on kohtuullista olettaa, että sen vaikutukset ja voimassaolo raukeavat sillä hetkellä kun hätätila lain mukaan päättyy. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisen määräyksen johdanto-osassa ei pelkästään mainita kansallisen hätätilan julistamista, vaan siinä myös todetaan nimenomaisesti, että se päättyy 31.10.2002. Huomautan lisäksi, että 24.2.1992 annetun lain nro 225 5 §:n 2 momentissa, joka on yksi riidanalaisen määräyksen oikeusperustoista, tarkennetaan, että toimenpiteitä, joilla poiketaan voimassa olevista säännöistä, voidaan antaa hätätilan julistamisen "johdosta toteutettavien hätätoimien varmistamiseksi", ja että tämä yksityiskohta tukee vahvasti sitä, etteivät tällaiset toimenpiteet ole päteviä, jos niitä ei ole annettu kyseisessä asiayhteydessä.

78. Näyttää toki todennäköiseltä, että kyseisellä perusteella voidaan riitauttaa mikä tahansa neuvottelumenettely, joka on päätetty riidanalaiseen määräykseen sisältyvän valtuutuksen perusteella hätätilan päättymisen jälkeen. Missään tapauksessa ei kuitenkaan ole mitään viitettä siitä, että asianomaiset viranomaiset olisivat pyrkineet aloittamaan tällaisen menettelyn kyseisen päivän jälkeen, eikä näin ole myöskään väitetty. Lisäksi on Italian väitteen kanssa johdonmukaista, ja sitä oletusta heijastavaa, jonka mukaan valtuutuksen on rauettava kansallisen hätätilan päättyessä, että kahden AB412-helikopterin ostamisesta tehty sopimus, joka oli ainoa valtuutuksen nojalla ilmeisesti neuvoteltu sopimus, hyväksyttiin 31.10.2002, joka oli kyseisen hätätilan viimeinen voimassaolopäivä.

79. Kuitenkin 21.5.2003 annettu sitoumus olla käyttämättä riidanalaista määräystä tulevien tavaranhankintojen osalta voisi vaikuttaa olevan ristiriidassa sen näkemyksen kanssa, jonka mukaan määräys ei ollut enää voimassa kyseisenä päivänä.

80. Italian hallitus myöntää ongelman, mutta väittää, että ministerin sitoumuksessa ilmaistaan pelkästään se, ettei ollut enää mahdollista laillisesti nojautua riidanalaiseen määräykseen, eikä siinä todeta, että ministerillä olisi asian osalta valinnanvaraa.

81. Kirjeen — jossa tarkastellaan myös muita asioita ja jonka tarkoituksena näyttää olevan näyttää toteen, että komission väitteet ovat perusteettomia monien eri seikkojen osalta — asianomainen kohta osoittaa, että sitoumus on annettu sellaisen vakuutuksen

jälkeen, jonka mukaan kahden AB412-helikopterin hankkiminen oli joka tapauksessa yhteensoveltuvaa yhteisön lainsäädännön kanssa ja että riidanalaiseen määräykseen nojauduttiin pelkästään "täydentävänä toimenpiteenä".

82. Tässä tilanteessa en katso, että kirjeen perusteella voitaisiin riittävästi osoittaa, että riidanalainen määräys oli yhä voimassa 21.5.2003.

83. Olen näin ollen sitä mieltä, ettei komissio ole osoittanut, että riidanalaisiin säännöksiin on voitu vedota tavaroiden tai palvelujen hankkimiseksi sen hätätilan päättymisen jälkeen, joita varten ne on annettu, tai yleensä ottaen, että niitä äärimmäiseen kiireeseen liittyviä syitä, joihin Italian hallitus uskottavasti nojautuu, ei ollut olemassa tai että ne johtuivat Italian viranomaisista.

Oikeudenkäyntikulut

84. Italian tasavalta ei ole kirjelmissään vaatinut oikeudenkäyntikulujaan korvattavaksi, joten yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosaiset olisi velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Ratkaisuehdotus

85. Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa asianosaiset vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.